

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 32507/2023
24.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље мал. АА из ..., коју заступа законска заступница – мајка ББ из ..., чији је пуномоћник Љубиша Миљанић, адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., сада на издржавању казне у КПЗ Сремска Митровица, ради потпуног лишења родитељског права, одлучујући о ревизији мал. тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 469/23 од 25.09.2023. године, у седници одржаној 24.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија малолетне тужиље, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 469/23 од 25.09.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сремској Митровици П2 240/22 од 17.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован у целости тужбени захтев мал. тужиље АА из ..., рођене ...2015. године у ..., којим је тражила да се тужени ВВ из ..., рођен ...1983. године у ..., у потпуности лиши родитељског права према малолетној тужиљи. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 469/23 од 25.09.2023. године, одбијена је жалба малолетне тужиље и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану другостепену пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23 – други закон) у вези са чланом 208. Породичног закона („Службени гласник РС“, број 18/05...6/15), Врховни суд је нашао да ревизија тужиље није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Није учињена ни битна повреду одредаба парничног поступка из члана 374.

став 1. у вези члана 396. ЗПП, на коју се неосновано указује ревизијом, с обзиром да је другостепени суд ценио све битне жалбене наводе тужиле којима је оспоравана оцена изведених доказа од стране првостепеног суда и дао разлоге о томе.

Према утврђеном чињеничном стању, мал. тужилца је рођена 2015. године, из ванбрачне заједнице својих родитеља (која је прекинута). Правноснажном пресудом Основног суда у Шапцу П2 54/16 од 12.12.2016. године, поверена је мајци на самостално вршење родитељског права, док је отац, овде тужени, обавезан да доприноси њеном издржавању са износом од 7.000,00 динара месечно, уз уређење начина одржавања личних односа мал. тужилце са оцем, тако што ће је отац виђати сваке прве и треће недеље у месецу у трајању од један сат у временском интервалу од 10.00 до 18.00 часова преузимањем испред Полицијске управе у Шапцу и враћањем мајци, што је мајка дужна да дозволи, а истом пресудом туженом су изречене мере заштите од насиља у породици. Пресудом Основног суда у Руми К 133/20 од 29.09.2020. године (правноснажна 01.01.2021. године) тужени је због насиља над мајком мал. тужилце оглашен кривим за извршено кривично дело насиље у породици из члана 194. став 1. КЗ (учињеног децембра 2015. године у Руми, између осталог, задавањем оштећеној више удараца руком – шамара, чупањем за косу, ударцем песницом у главу) и кривично дело насиље у породици из члана 194. став 2. у вези става 1. КЗ (учињеног 20.01.2016. године у Руми, између осталог, претњама да ће је убити стављањем ножа под грло и на други начин) и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од једне године.

Према извештају Центра за социјални рад у Сремској Митровици, мал. тужилца и њена мајка се од раније налазе у евиденцији овог Центра, актуелно након што је достављено обавештење Градског центра за социјални рад Шабац (са којим је остварио сарадњу) којем се тужени обратио са захтевом да се његовим родитељима омогући виђење са малолетном тужилцом док се он налази на издржавању затворске казне. Мал. тужилца је предшколског узраста. Њен психофизички развој протиче уредно у складу са узрастом. Од рођења је усмерена искључиво на мајку, тако да између њих постоји блиска емотивна веза. Мајка на прихватљив начин врши своју родитељску улогу у односу на мал. тужилцу. Тужени је последњи пут видео мал. тужилцу почетком марта 2019. године. Мајка мал. тужилце је рођена 1980. године и има завршен трећи степен стручне спреме. Запослена је у фирми „ГГ“ и остварује месечну зараду од 57.000,00 динара. Има још четворо деце: сина рођеног 2001. године и ћерку рођену 2003. године (из брака са ДД који живе са њим), сина рођеног 2010. године и сина рођеног 2011. године (из ванбрачне заједнице са сада пок. ЂЂ), који живе са њом. Остварује право на дечији додаток за малолетну децу од око 9.000,00 динара. Током 2019. године закључила је брак са ЕЕ из ..., од када са њима живе и њено троје малолетне деце, у његовој породичној кући (за становање користе спратни део куће који задовољава потребе породице), док у приземљу живе родитељи њеног супруга Тужени (рођен 1983. године) је вишеструки учинилац кривичних дела и вишеструки повратник, од 2007. године има укупно 12 осуда на различите казне затвора (било је и спајања казни), уз мере обавезног лечења од наркоманије, осуде су биле сваке године по једна осим када је боравио у затвору (извештај из казнене евиденције МУП РС). Лечен је у периоду од маја 2016. године до фебруара 2019. године због хероинске зависности, са рецидивом, под дијагнозама Ф.11.3. ментални поремећај и поремећај понашања због употребе опијата са апстиненционим синдромом и Ф.51.инсомнија, а 2017. године успостављена му је метадонска терапија (извештај ОБ Шабац од 23.08.2021. године).

Више пута је био у притвору (тачније шест пута), дисциплински је кажњаван два пута у току досадашњег притвора, користи супституциону терапију Тродона (извештај КПЗ Сремска Митровица од 14.09.2021. године). Према мишљењу Центра за социјални рад у Сремској Митровици, мајка малолетне тужиље је функционални родитељ и актуелно на адекватан начин води бригу о детету, има доминанту улогу у процесу бриге, неге, чувања и васпитавања детета од самог рођења и реалан увид у његове развојне потребе, које задовољава у складу са својим могућностима, док у односу на туженог има елемената да се у потпуности лиши родитељског права над мал. тужиљом.

Према наводима мајке мал. тужиље, туженог треба лишити родитељског права јер је током трајања њихове заједнице живота физички и психички био насиљан према њој, па и током током трудноће, била је смештена у сигурну кућу у Шапцу, био је зависник од психоактивних супстанци – ПАС, лечио се у Београду, више пута је долазио у сукоб са законом, није учествовао у издржавању мал. тужиље, а није показивао ни довољно интересовање за њу, време које је било предвиђено за виђење са оцем дете углавном проводи са његовим родитељима, она не брани да породица туженог виђа дете, али да његови родитељи не поштују договор око њеног враћања, те да су по повратку видљиве негативне промене у поношању детета тако што буде бесна, безобразна и хистерише на мајку. Према наводима туженог, упознат је са поступком лишења родитељског права, да мал. тужиља живи у ... са мајком и очухом, виђао је по моделу пресуде из 2016. године у трајању од три месеца, након чега се помирио са њеном мајком, живели су све до марта 2019. године, односно до његовог одласка у притвор и тада је заједнички учествовао у издржавању детета, нема право на телефонске контакте у притвору, воли мал. тужиљу и купује јој све што треба, проводио је време и са њом и са својим родитељима, спреман је да се на све правне начине бори да добије старатељство над дететом, тренутно се налази на издржавању казне затвора у трајању од шест година у КПЗ Сремска Митровица због кривичног дела разбојништво, током издржавања казне затвора није учинио ни један дисциплински прекршај, очекује се да ће ускоро добити неке погодности и да ће бити радно ангажован и сав новац од зараде жели да шаље мал. тужиљи и жели да је виђа, а осим ње нема друге деце.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев за потпуно лишење родитељског права туженог, налазећи да за то нису испуњени услови из члана 81. Породичног закона. Имали су у виду да се ради о лицу које је било корисник ПАС и које је на супституционој терапији метадоном, вишеструки је починилац кривичних дела, са дисциплинским поступцима током боравка у притвору, које има образац понашања у смислу кршења закона и које као такво у наредном периоду врло вероватно неће бити у могућности да одржава контакт са мал. тужиљом, нити да учествује у њеном издржавању (као што је то и сада случај), те да евидентно постоје елементи да се потпуно лиши родитељског права у овом тренутку, у ком смислу се изјаснио и Центар за социјални рад. Међутим, према ставу нижестепених судови у конкретном случају на страни туженог нема елемената злоупотребе родитељског права из члана 81. став 2. тачке 1-5. Породичног закона (свесно и вољно понашање родитеља којим истрајава у емоционалном или другом виду атака на дете и његову добробит) или грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права из члана 81. став 3. тачке 1-5. овог закона, при чему мишљење Центра за социјални рад није обавезујуће за суд. Тужени се старао о мал. тужиљи док није отишао у притвор, није избегавао да је издржава и одржава личне односе са њом,

нити је на било који други начин злоупотребио или грубо занемарио дужности из садржине родитељског права, па је мишљења да не постоје елементи да се тужени у потпуности лиши родитељског права, а након одласка у притвору и на издржавање казне затвора (где се и сада налази) од марта 2019. године био је спречен да учествује у њеном издржавању и да одржава личне односе са њом, при чему жели да виђа своје дете.

Другостепени суд је изнео додатну аргументацију да се, у смислу члана 266. став 1. Породичног закона, најбољи интерес детета цени према постојећим приликама, узимајући у обзир низ фактора који су од могућих утицаја на даљи развој личности. У овој парници, неупитно је расправљена одлучна чињеница која се у најкраћем своди на то да тужени као отац није свесно и вољно избегавао личне односе са својим јединим дететом - малолетном тужиљом, нити да доприноси њеном издржавању, пошто је од марта 2019. године лишен слободе, услед боравака у притвору, актуелно у затвору, при чему све време вербализује жељу да је виђа и да испуњава обавезу плаћања за њено издржавање. У прилог наведеном, говори и чињеница да се обраћао органу старатељства како би се омогућило његовим родитељима док је он лишен слободе да остваре контакт са унуком. Стога је по оцени другостепеног суда, првостепени суд правилно препознао постојање заинтересованости туженог као оца за успостављање контаката и релације са малолетном ћерком када се за то створе услови, па изрицање најтеже породично правне санкције у овом случају не би биле у њеном најбољем интересу.

Полазећи од овако утврђеног стања, нижестепени судови су правилном применом материјалног права из одредаба чланова 6. став 1., 12. став 1. и 81. ставови 1., 2. и 3. у вези члана 60. и 266. Породичног закона одбили тужбени захтева за потпуно лишење родитељског права туженог у односу на мал. тужиљу.

Породичним законом, прописано је да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета (члан 6. став 1.); држава има обавезу да предузима све потребне мере за заштиту детета од занемаривања, од физичког, сексуалног и емоционалног злостављања те од сваке врсте експлоатације (став 2.). Дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи (члан 61. став 1.), које право може да буде ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (став 2.). Суд може донети одлуку о ограничавању права детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи ако постоје разлози да се тај родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права или у случају насиља у породици (став 3. истог члана). Родитељско право изведено је из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета (члан 67.).

Према члану 81. став 1. Породичног закона, родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права. Према ставу 2. истог члана, родитељ злоупотребљава права из садржине родитељског права: 1. ако физички, сексуално или емоционално злоставља дете; 2. ако изабљује дете силећи га на претерани рад, или на рад који угрожава морал, здравље или образовање детета, односно на рад који је забрањен законом; 3. ако подстиче дете на вршење кривичних дела; 4. ако навикава дете на одавање рђавим склоностима; 5. ако на други начин злоупотребљава права из садржине родитељског

права. Према ставу 3.истог члана, родитељ грубо занемарује дужности из садржине родитељског права: 1.ако је напустио дете; 2. ако се уопште не стара о детету са којим живи; 3. ако избегава да издржава дете или да одржава личне односе са дететом са којим не живи, односно ако спречава одржавање личних односа детета и родитеља са којим дете не живи; 4. ако с намером и неоправдано избегава да створи услове за заједнички живот са дететом које се налази у установи социјалне заштите за смештај корисника;5. ако на други начин грубо занемарује дужности из садржине родитељског права.

Према члану 266. став 1. Породичног закона, суд је дужан да се руководи најбољим интересом детета кад одлучује у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права. Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или у вршењу односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270.).

Најбољи интерес детета је правни стандард који се процењује на основу низа објективних и субјективних околности, а у сваком случају елементи за процену најбољег интереса детета обухватају, између осталог, очување породичне средине и одржавање односа, али и здравље, бригу, заштиту и сигурност детета. Сагласно одредбама Породичног закона и одговарајућим нормама међународног права, пре свега Конвенцијом о правима детета, свако дете има право на обезбеђење најбољих могућих услова за правилан раст и развој, право на образовање у складу са способностима, жељама и склоностима, право на одмор и слободно време, као и на игру и рекреацију која одговара његовом узрасту, и ова права детета су у корелацији са обавезама родитеља да му, у складу са својим могућностима, обезбеде услове за остваривање тих права.

Код изнетог, и по оцени Врховног суда, у овом тренутку не би било у најбољем интересу мал. тужиље да се њен отац потпуно лиши родитељског права у односу на њу имајући у виду њен узраст, одржавање контаката с очевом породицом и да отац коме је она једино дете исказује према њој емоционални однос, жељу да са њом одржава личне односе и да убудуће допринеси њеном издржавању, у чему је спречен од марта 2019. године од када се налазио у притвору, односно издржавању казне затвора.

Супротно наводима ревизије, Врховни суд налази да су нижестепени судови одлуку о одбијању тужбеног захтева за потпуно лишење родитељског права туженог у односу на мал. тужиљу донели руководећи се пре свега њеним најбољим интересом који се огледа у томе да има и негује лични однос са оцем и његовим родитељима. Иако начин живота којим је тужени до сада живео није позитиван пример који родитељ треба да пружи детету, треба уважити труд који тужени улаже (лечи се од болести зависности од употребе психоактивних супстанци) да у будућем периоду (по изласку са издржавања казне затвора) буде у могућности да одржава личне односе са дететом, као и да дете актуелно одржава личне односе са његовим родитељима, ради чега се обратио Центру за социјални рад, а свестан је своје обавезе да допринеси издржавању детета и вољан је да у будућности то чини.

Из наведених разлоха Врховни суд је применом члана 414. ЗПП одлучио као у изреци ове пресуде.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.**

**За тачност отправка
заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**